

Ajan merkkejä

Moni tämän numeron artikkeli tarttuu teemoihin, jotka ovat ajankohtaisia myös nykyajassa. Heikki Mikkonen käsittelee artikkelissaan pitkää ikää ja sitä, millaisia käsityksiä pitkäikäisyyteen liitettiin aikaisemmillä vuosisadoilla. Markku Nissisen ja Topi Artukan artikkelit tarkastelevat 1800-luvun pyrkimyksiä torjua erilaisia kriisejä: Nissinen tutkii rokotusten toteuttamista ja paikallisia haasteita, Artukka puolestaan suurten nälkävuosien aikaisia työhuoneita Turussa ja Tampereella.

Useissa artikkeleissa huomio kohdistuu siihen, miten 1900-luvun alkupuolen politiikka ja sodat näkyivät yhteiskunnan eri tasoilla. Marianne Junila ja Tiina Lintunen käsittelevät koulutytöjen kirjoittamia kuvauksia vuoden 1918 tapahtumista ja siitä, miten lasten ja nuorten sotakokemukset kohtasivat kansallisen kertomuksen sodan kulusta. Lapset sotatoimialueilla on ilmiönä edelleenkin hyvin päivänpolttava. Sini Väisänen artikkelista puolestaan käy ilmi, miten Hämeenlinnassa suhtauduttiin venäläiseen rakennusperintöön, jota muokattiin ja otettiin nuoren tasavallan aikana uuteen käyttöön.

Jenni Karimäen, István Pappin ja Susanna Waldén-Antikaisen artikkelit analysoivat eri näkökulmista suomalaisen kulttuurin ja politiikan suhdetta Euroopan nationalistisiin, antikommunistisiin ja fasistisiin aatevirtauksiin. Karimäki analysoi Edistyspuolueen tasapainottelua suhtautumisessa kommunismiin ja fasismiin, Papp puolestaan tarkastelee unkarilaisen kirjailija Dezső Szabón monimutkaista suhtautumista Suomeen ja suomalaisuuteen. Kirjailija piti tavaltaan Suomea ja suomalaisia kansallisesti tärkeänä viiteryhmänä Unkarille, mutta menetti ajoittain kiinnostuksensa pohjoiseen kieleen ja kansaan.

Waldén-Antikainen tuo esiin Yrjö Kilpisen kiinteät suhteet natsi-Saksan kulttuurielämään.

Vuonna 2025 tulee kuluneeksi 150 vuotta Suomen Historiallisen Seuran perustamisesta, ja aihetta juhlistetaan tänä vuonna eri tavoin erityisesti numerossa 3/2025. Numerossa julkaistaan myös seuran Tabula Gratulatoria, johon toivotaan runsasta osanottoa (lisätietoja sivulla 132). 150-vuotiaan seuran rooli on edelleen keskeinen, mitä tulee suomalaisten historianutkijoiden ja historiasta kiinnostuneiden edunvalvontaan. Seura on nyt ottanut hoitaakseen Agricolaverkon, kuten Tiedemaailma-osiossa kerrotaan. Kuluneena talvena Seuran hallitus on ottanut kantaa Kansallisarkiston yksikköjen aukioloihin ja tekeillä olevaan uuteen Arkistolakiin. Seuran lausunto 11.3.2025 on luettavissa Agricolaverkossa (<https://agricolaverkko.fi/tietosanomat/>).

Tämän vuoden tulevien numeroiden teemat liikkuvat aikaisemmillä vuosisadoilla. Toinen numero arvioi uudelleen keisariaikaa – runsas artikkelitarjonta valaisee niin kulttuuria kuin politiikkaakin. Vuoden viimeinen numero puolestaan kääntää katseen 1500- ja 1600-luvun historiaan, ja se on samalla allekirjoittaneen päätoimittajan viimeinen numero. Kevään mittaan selviää, kuka tarttuu päätoimittajan tehtäviin tammikuussa 2026.

Lopuksi muutamia teknisluontoisia kuulumisia. *Historiallinen Aikakauskirja* on tähän asti ilmestynyt kahden seuran yhteishankkeena ja hallinnollisesti toiminut rekisteröitymättömänä yhdistyksenä. Muuttuva pankkimaailma on kuitenkin vaatinut järjestelyjen virallistamista, joten vuodenvaihteesta alkaen yhteistyötä on hoitanut uusi yhdistys, Historiallinen Aikakauskirja ry. Taustajärjestöt ovat entiseen tapaan Suomen

Historiallinen Seura ja Historian Ystävien Liitto, jotka jakavat hallituspaikat aiempaan tapaan, eli varsinaisesti mikään ei ole muuttunut.

Toinen tekninen uutuus toteutui samoin vuodenvaihteessa: journal.fi -alustalla julkaistuissa *Historiallisen Aikakauskirjan* artikkeleissa on nykyään kaikissa DOI-tunnus eli pysyvä tunnus. Esimerkiksi viimeisin avoimesti luettava pääkirjoitus löytyy tunnisteella DOI: <https://doi.org/10.54331/haik.148277>. DOI on lyhenne englannin sanoista *Digital Object Identifier* ja ajatus on, että tunnuksen avulla artikkeli on pysyvästi löydettävissä ja tunnistettavissa, vaikka sen sijainti vaihtuisikin. Pysyvyys on digitaalisessa maailmassa toki melko rajallinen käsite, mutta toivottavasti muutos on kuitenkin hyödyksi!

Yleisellä tasolla viime vuosien mullistukset ja viheliäiset ongelmat tuntuvat jatkuvan myös vuonna 2025. Eri yhteyksissä on todettukin, että historia on taas ”palannut”, ajankohtaistunut (engl. *history is back*) tai että historiasta ei enää

voi ottaa vapaata (engl. *holiday from history is over*). Tai kuten Aaro Hellaakoski ilmaisi normaaliaikoja kaipaaville ajatuksena kokoelmassaan *Uusi runo* (1943):

”Rakkaat, rakkaat lapsoset, / onhan päivät entiset. / Onhan vilu. On nälkä ja sota, / vaino tallaa vainiota.”

Euroopassa on hetkittäin voitu ajatella niinkin, että nämä entispäivät eivät palaa. Tällä hetkellä yhteiskuntaa ja tiedemaailmaa haastetaan kuitenkin taas tavoilla, jotka vaativat valppautta, monellakin tapaa. Historian ja historian tutkimuksen merkitys ei siitä vähene, vaan tukee maailman ymmärtämistä ja päätöksien tekemistä.

Toivotankin kaikille edelleen energiaa perehtyä historiaan sen kaikissa muodoissa.

Anu Lahtinen
anu.z.lahtinen@helsinki.fi

TIETEESSÄ. TAPAHTUU

Pintaa
syvemältä
tieteestä ja
tutkimuksesta

TUTUSTU AVOIMEEN VERKKOLEHTTEEN
www.tieteessatapahtuu.fi

Tieteellisten seurain
valtuuskunta